

ארכיון אמנות ציבורית ומדיה מוקדמת
Public Art and Early Media Archive

אוסף ג'ראר מרקס

התכתבות וקטלוג

התכתבות וקטלוג מתוך תערוכה 'מושג + אינפורמציה', מוזיאון ישראל, פברואר 1971
מקור החומרים: ארכיון מוזיאון ישראל, ירושלים

Gerard Marx collection

Correspondence and catalogue

Correspondence and catalogue for 'Concept+Information' show at the Israel Museum, February 1971

Material source: Israel Museum archive, Jerusalem

המכון לנוכחות ציבורית
המרכז הישראלי לאמנות דיגיטלית, חולון
למידע נוסף צרו קשר דרך archive@digitalartlab.org.il

The Institute for Public Presence
The Israeli Center for Digital Art, Holon
For further information please contact us at archive@digitalartlab.org.il

מכון לנוכחות ציבורית
INSTITUTE FOR PUBLIC PRESENCE
معهد للحضور الجماهيري

מושג

+ אינפורמציה

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי
www.ezraorioncollection.org

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

קטלוג מס. 76

פברואר 1971

מוזיאון ישראל, ירושלים

מושג
+אינפורמציה

concepts
+information

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

קט. מס. 76 cat. no.
Ezra Orion Collection
Public Art Archive

מוזיאון ישראל, ירושלים, אולם ספרטוס
israel museum jerusalem spertus hall

התערוכה "מושג + אינפורמציה" שונה מתערוכות שאנו רגילים בהן לא רק משום טבעה הנסיוני, אלא גם בדרך שהיא נוקטת בכדי להציג מספר רעיונות שלבשו צורה וביטוי בתקופה, שהיא קרוב לודאי תקופת-מעבר באמנות זמננו.

סיכום קצר

בעשרים השנים האחרונות הביאו מרבית התנועות החדשות לביטול ההנחות ששימשו יסוד לקודמותיהן: ההפשטה האבסטרקטיסטית האמריקאית, האמנות הקינטית ערערו על הצורה שקבעה ההפשטה הגיאומטרית; "הריאליזם החדש" הצרפתי וה"פופ" האמריקאי עשו לחידוש הקשר עם המציאות - קשר שההפשטה לכל צורותיה ניתקה; ה"אופ" ביטל את האבחנה בין הפיסול לבין הציור, בין חומר ציורי לבין חלל אמנותי; ה"מינימאל" ביקש להתגלם בצורות ראשוניות בנסיון לתלוש את הציור ואת הפיסול מתחומיה של מסגרת צורנית ו/או חללית קבועה; התפתחותו המאוחרת של ה"פופ" הביאה לביטול מעמדה האוטונומי של היצירה ביחס למציאות ולחיים (שילוב ועימות היצירה עם החפץ הממשי או עם הסביבה).

מבחינה אחת לפחות ניתן לסכם מכלול מגמות אלה ולסווגן בשני תחומים: מצד אחד חותרת היצירה לתת תוקף לחיים, לשים בהם את הדגש על חשבון האמנות גופה ולמצוא את הגיונה הפנימי בהקשרים שמחוצה לתחומיה; ומצד שני מבטאת האמנות את עצמה באמצעות צורותיה שלה, כלומר ללא קשר עם תכנים וצורות שבמציאות.

האמנות המושגית: נסיון הגדרה
הכינוי "אמנות קונצפטואלית" - תפיסתית, או מושגית - מגדיר הגדרה כוללת יותר מכינויים אחרים (אמנות אדמה, אמנות עניה, אמנות סיטואציוניסטית, וכו') מצב עכשוי בהתפתחות הנעה במסלול שצוין לעיל, ובמיוחד בתחום אותה האמנות הקשורה בחיים. סול לוויט, מבחירי הצעירים והאמריקאים כיום, כתב: "הרעיונות יכולים כשלעצמם להיות יצירות אמנות; הם מצויים בשרשרת של התפתחות, שיתכן ותימצא לה צורה כלשהיא. כל הרעיונות אינם חייבים להיבצע באופן ממשי". בהצהרה זו נרמזות מספר עובדות. ננסה לעמוד עליהן:

- א. בעקבות קביעתו של ה"פופ", שקיימת חפיפה בין האמנות לבין המציאות עצמה, שוב אין האמנות מקפידה על יחודה הבלעדי המחייב בעולם סגור המגדיר עצמו בצורות שהאמן בורא, והיא יחסן אל העולם האחר, הממשי, אשר יהיה.
- ב. האמן אינו חייב לפעול באמצעות אבסטרקציה סגונית ("כתב-יד אישי"). הוא סבור שבתיווכו עשויה המציאות להראות או להתגלם במצבים מסוימים, ושהוא יוכל להזדהות עמם כעם מצבים שבעיניו הם משמעותיים.
- ג. טשטוש התחומים, ומכאן גם הטכניקות, החומרים והאמצעים, אינו רק עובדה מקובלת, אלא גם מחייבת. האמצעי אינו ערך כשלעצמו. החיים - הטבע, המציאות - הם החומרים הגולמיים שאל משמעותם הוא רוצה לכווננו.
- ד. האמנות אינה עיסוק באסתטיקה אלא הצהרה של הזדהות: הזדהות חברתית או פוליטית, הזדהות עם אלמנטים חזותיים שיש לגלותם או לחוללם; הזדהות עם מצבים משתנים, חד-פעמיים, עם תהליכים; ובעיקר - הזדהות עם מצב הנמדד בהקשרים לא דוקא חזותיים, אלא פסיכולוגיים, ביולוגיים, קוליים, מצב של זמן המשמש קנה-מידה לתהליך. האמן פונה למחשבה, למכלול החושים, ודורש מאתנו שנתייחס לדרך שבה נקט לצורך ההמחשה.

- ה. האבסורד אינה הצורה המומצאת, הסגנון, אלא הרעיון, בין אם יושם הלכה למעשה ובין אם לאו (בעיני אולדנבורג הסקיצה למונומנט זהה עם המונומנט עצמו, ולעומתו ראה כריסטו בביצוע תוכניותיו את התנאי להתווית).
- ו. לבסוף, האמן העוסק במציאות, בחיים, מתייחס אליהם מהבחינה האקטואלית. הנצח כיום הוא האקטואלי. האמן יודע לפיכך שהוא חייב להתייחס אל האקטואלי ברגע שבו כל מרכיביו קיימים עדיין ונהירים לו. היצירה היא רגעית ובת-חלוף. הטכנולוגיה, המשברים החברתיים והפוליטיים, האשליה החולפת שבמצבים אופטיים, האבסורד והבלתי ניתן לפתרון הם הנרשם והחומר של האמן המושגי.

תקדימים

אם נחזור אחורה, נגלה ש"האמנות המושגית" פיתחה באורח בלעדי אלמנטים שנמנו עם מרכיביהן של תנועות מספר בעבר, ולא דווקא בתחום הפלאסטי הטהור. ה"אקשן פיינטינג" האמריקאי היה מבוסס על עיקרון התהליך - תהליך הביצוע הספונטאני עד כדי אובדן הביקורת - יותר מאשר על עיקרון ההבעה עצמו. האבסורדיוניזם שלו הוא תוצאת התהליך, ולא להיפך. ב"התרחשויות" של אלן קאפרו (מ-1958 ואילך), בתיאטרון הטוטאלי של קאפרו, קיג' וראושנברג, במוסיקה של קאגל הדורשת מהמבצעים פעילות דרמטית, במוסיקה הפאנטונאלית של שטוקהאוזן - בכל אלה בא לכלל ביטוי העלמו של המימד הספציפי של היצירה. שילוב התחומים מסיע לעין לתמוך באוזן או להיפך, להלום בדרך הקלטה והמחשבה המסורתית, ולבנות אצל הצופה (או המאזין) תגובה מורכבת יותר.

אינפורמציה

האינפורמציה היא, כנראה, צורת הביטוי של המושג. אם אמנם גורלו של הרגעי להעלם, עליו להיות מובא לפחות לידיעת הכלל. אמצעי התקשורת מסייעים בכך, בהקשר תורתו של מקלוהן ובכל הקשר אחר. מידת נודעותו של הרעיון - מיושם או לא - נאמדת באפשרויות הפצתו בהמון וקליטתו המאסיבית (ראה חשיבות הדיווח ב"התרחשויות" של קאפרו). גורלה של האינפורמציה להשפיע, ולא רק לדווח. היא איפוא הכלי האידאלי של המושג.

פעילות יוצרת מושגית בישראל

ישראליות? חקוי?

(איננו רוצים לעסוק כאן בדרישות הנושנות כדברי ימי האמנות בארץ להצדקת היצירה באופיה הלוקאלי; אף לא לטענות שהעוסקים באקטואלי הם חקייניה של אופנה חולפת). בעידן התקשורת מספק הז'ורנאל המקצועי מידע על דרכי התגובה בעולם לחיים שממילא סיגלנו לעצמנו. בעיות הכלל מסוננות מבעד לרגישותו ואורח מחשבתו של האמן היודע להבחין בין עיקר לטפל, בין כלל-עולמי לבעיותיו שלו.

התקדימים קיימים בישראל בכדי להבהיר - אין צורך בהצדקות - מדוע קיימת פעילות יוצרת מושגית אצלנו: אריה ארוך והדרך שבה המודש עובדות השייכות למורשת תרבותית מסוימת בכדי לרובכן בשפה של היום; יצחק דנציגר והתייחסותו אל הנוף כאל צורה כוללת, שאת מרכיביה הלוקאליים ביקש לארגן.

הפעולה המושגית הראשונה בישראל בוצעה לפני חודשים מספר תחת השם "פרויקט נהר ירושלים" - נסיון להמודש נהר דמיוני באמצעות הצליל. זוהי גם דוגמה מצוינת לדרך שבה רעיון השייך לתחום מחשבה הנפוץ בעולם מוצא את הגשמתו במכלול של אלמנטים לוקאליים בתכלית.

מדוע במוזיאון?

האמנות לא המתינה לשלב "המושג" בכדי לשלול את כושרו של המוזיאון להציגה. מדוע במוזיאון? משום שלפי שעה לא נמצאה נוסחה יעילה יותר לרכז אינפורמציה אמנותית. הפעולה המושגית מתרחשת באתר העשייה, המוזיאון אינו מתיימר לשמש לו תחליף, אלא להדריך אליו את הצופה.

אוסף עזרא אוריון

התערוכה בוצעה בידי:

ראובן מילון: תצלומים והגדלות של "פרויקט נהר ירושלים"; תצלומים והגדלות של יצירות הודף של י. נוישטיין;

מ. כהן, פוטו אביאור, תל-אביב: תצלומים, עיבוד והגדלות של תצלומי אביטל גבע; א. יפה, הקלטות ורמקולים, ירושלים: ציור ליצירותיהם של מ. דרוקס וי. מר-חיים; צוות אסיסטנטים ותלמידים מהטכניון: יצירתו של י. דנציגר; האמנים ורבים אחרים במוזיאון ומחוצה לו.

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

על עזרתם בהשאלת ציוד, הספקת חומר ומידע, אנו מודים ל:
סולל-בונה, ירושלים: הציוד ל"קונסטרוקציה" של ז'. בליזה;

ליילנד, אשדוד: המכונות ליצירתו של י. נוישטיין;
לומן "מד-עת" בע"מ, תל-אביב: שעון הקיר והכרטיסים ליצירתו של ג'. מרקס.

ארגון התערוכה וביצוע הקטלוג: יונה פישר
הקטלוג הודפס במוזיאון ישראל בידי אליעזר צוברי
לוחות: גון-גרף, ירושלים

Concepts and Information is the first attempt in Israel to demonstrate concepts recently adopted among a number of young artists.

The exhibition encompasses what is included within the term Conceptual Art, from Ecology (represented by the piece by Yitzhak Danziger), through actual conceptual attitudes (Benni Efrat, Joshua Neustein, Moshe Gershuni), to Information (Yossi Mar-Chaim). It is displayed in fact as a complex of information recently put forth in Israel on the "Jerusalem River Project" and "Settlement Experiments" by Avital Geva, of pieces planned for the exhibition and of information per se, addressing the visitor and involving him directly in this approach to life.

The exhibition does not seek merely to show that there are artists in Israel who work in concepts now current in the world at large, but rather to uncover by means of at least a few works that the creation of several of them was determined directly by specific local factors and circumstances.

The catalogue is presented in the form of a collection of documents. The artists were requested to present their works from the conceptual and the technical aspects. The photographs attempt to actualize the nature of the works.

The participants in the exhibition benefited from the experience and assistance of various technicians, staff from the Technion, Haifa, the Ministry of Agriculture and "Solel Boneh".

ז'ורז'ט בלייה, ג'ררד מרקס, יהושע נחשטיין

פרויקט נהר ירושלים, 1970

"נהר" ירושלים הוא נהר דמיוני שהמציאו יהושע נחשטיין, ג'רי מרקס וז'ורז'ט בלייה בעמק הררי צדח.

הצעה: הצורך באלמנט רטוב בנוף הירושלמי קיים כצורך ממשי ובתת-התודעה כאחד. הנביאים, מפות עתיקות והפולקלור של ירושלים מראים או מציגים נהר. משוררים וציירים בזמננו מבכים את העדרו. שזב ושזב מדובר בנהר שהיה צריך להיות ואיננו.
ניצור/נמצא נהר בירושלים,
נהר "קולי",
נהר דמיוני באמצעות הצליל.
נספק את הצליל לנהר שיוחאם מהבחינה הטופוגראפית לקווי-המיתאר הטבעיים של עמק מסויים.

אתר: העמק המשתרע לרגלי מנזר סנט קליר החל באזור המכונה "יער השלום" וכלה בעמק קדרון.

מידות: 2 קילומטרים לאורך וטווח שמיעת הקול לרוחב.

משך: 13 באוקטובר - 27 באוקטובר 1970.
Public Art Archive

אמצעי: הקלטה על 3 רשמי-קול מושמעת ע"י 55 רמקולים. (ביצוע טכני: יהודה שרביט).

הפרויקט בוצע בחסות מוזיאון ישראל, ירושלים, ובעזרתן הפעילה של גברת שושנה אבן ואם המנזר סנט קליר.

georgette batlle, gerard marx, joshua neustein

Jerusalem River Project, 1970

The "Jerusalem River", a fantasy river invented by Joshua Neustein, Jerry Marx, and Georgette Batlle in a dry mountain valley.

Proposal: There is an unconscious as well as a real need for a wet element in the landscape of Jerusalem. In the Bible, ancient maps, and folklore of Jerusalem, a river is shown or mentioned. Contemporary writers and painters also dwell on the lack of water in the landscape of this region. Again and again, references can be found to a river that should-be-and-is-not.

We will create/invent a river in Jerusalem,
a "sound" river,

a fantasy river using the medium of sound.

We will supply the sound of the river topographically adapted to the natural contours of valley chosen.

Location: The "river" begins in the St. Claire Monastery, follows the bed of the valley, and ends at the Valley of Kidron.

Measurements: Two kilometers in length and the range of the sound in width.

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

Duration: October 13 - October 27, 1970.

Medium: Sound recorded by three tape recorders and distributed by 55 loudspeakers (technical engineering: Yehuda Sharvit).

Sponsor: The Israel Museum, Jerusalem (coordinator: Yona Fischer).

Credits: Mrs. A. Eban; St. Claire Monastery.

פרויקט נהר ירושלים

jerusalem river project

אוסף עזר א. אורין
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

IP

tion
ve

פרויקט נהר ירושלים
jerusalem river project

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

פרויקט נהר ירושלים

jerusalem river project

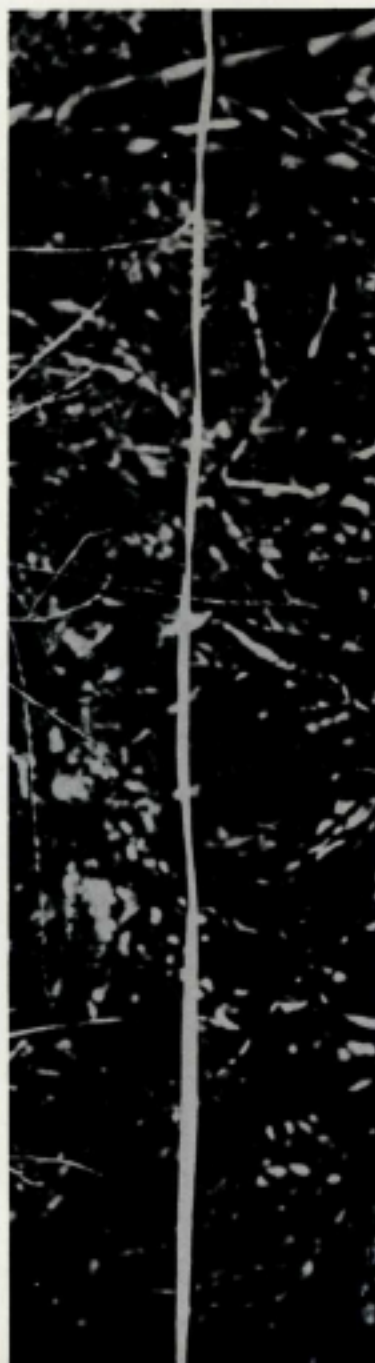
אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

פרויקט נהר ירושלים
jerusalem river project

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

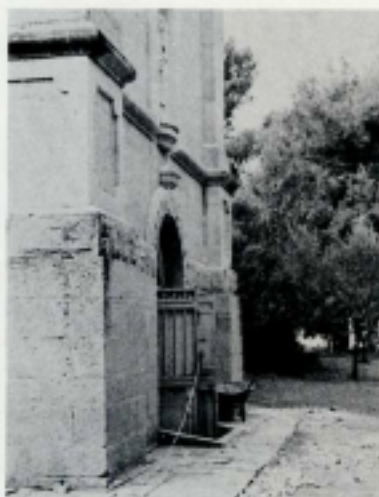

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

פרויקט נהר ירושלים

jerusalem river project

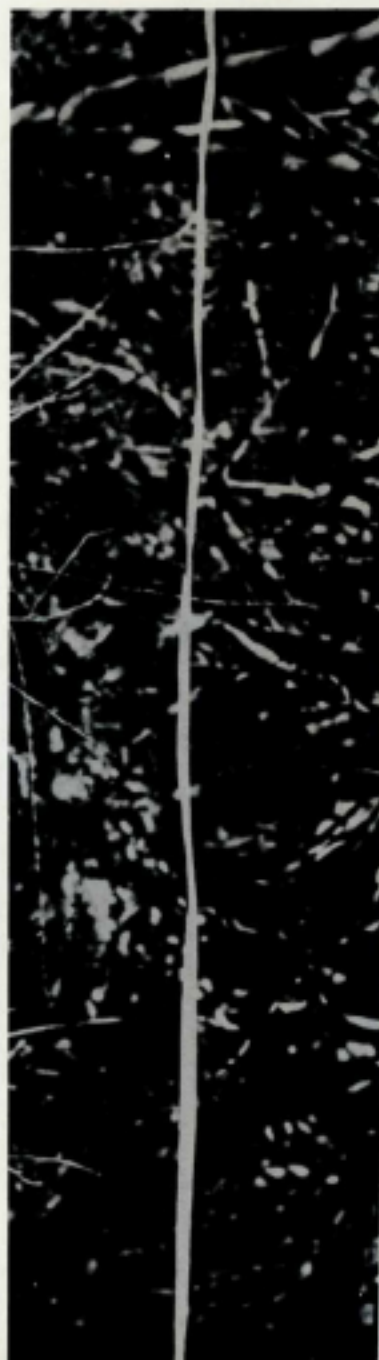

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

Extra Orion Collection
Public Art Archive

פרויקט נהר ירושלים
jerusalem river project

CONCEPTS
+ INFORMATION

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

cat. no. 76

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

february 1971

israel museum, jerusalem

10.2.71

פרופ' מ. א. אבניסלך
רחוב אחד העם 6
ירושלים
טל. 32910

לכב'

הנהלת מוזיאון ישראל

א.ב.

בקרתי ב"מושג אינפורמציה, תצוגה נסיונית של צורות-מחשבה חדשות" ויצאתי ממנה בעלב, מרוגז, מסורמר. בעלב - כי הרגשתי כאילו המרת פרחים לועגת לי ומזלזלת בי בהציגם "חידושים" חסרי כל תכלית מתוך הנחה כי הקהל הנדהם לא יפיוז להגיב. לצורך-מה הוקמו הפיגורפים המכוערים? האם למען להמחיש כי הכל מתמוטט סביבנו (אף מוזיאון ישראל?) והקורות החלשות הן האמצעי המיאש להגן עלינו בפני המפולת?

מה טעם ב"סודות" וכ"הפתעות אשר מעבר לקיר? מה טעם בהכרזות המונוטוניות, המטרידות "אמנות, אמנות, אמנות, Act, Act"?

מה ענין בתצלום המספח עם ^{אנדרטת זכרון יצחק} ~~המספח~~ אשר נתלה במקומות מספר על קירות האולם הגדול בעקבות של לא-שפוי-בדעת?

מה ענין ביריעה הפרוטית, ^{המספח} ~~הפרוטית~~ אשר עליה מצמיחים עשב? חכל רק למען ל"המתייע"? הגדלתם לעשות עם ^{השכונות} ~~השכונות~~ של מים זורמים. גם באולם הדבר מטריד עד-כדי אכזריות. תבשימו את התכנית הגרנדיוזית ותצמידו את הצליל העקר לאורך ארבעה ק"מ של עמק בדרום-מזרח ירושלים. יבואו לעמק ⁶ בני-נוער ותורים עם ילדיהם ויחפשו בעקבות הצליל את זרם המים ואת הירק לאורכו ולא ימצאו דבר. יבואו אולי צפורים צמאות. הבעבוע הריק ירגיז ויטריד כחלום רע. הרי מחשבה מרשעת היא, תעתוע של מי שכוונתו היחידה להפתיע בכל-סחיר, מבלי שהפתעה זאת תתרום משהו לרוחו של אדם ואילו בעל ההצעה יקבל תמורה נאה בעד הלבוש הלא-קיים של הסלך הטיפש.

כוננתי שמכתבי זה יהיה למחאה לא רק על תכסף הציבורי שבוסבז לענין מסול, אלא גם ביטוי לעלבון ורוגז אשר הבריחו אותי מן המוזיאון, מבלי אשר יכולתי לסור עוד לאולמות האחרים.

בכבוד רב

א.ב.

כ" בשבט תשל"א
15 בפברואר 1971

115

לכבוד
פרופ' מ. א. אבנימלך
רח" אחר העם 6
ירושלים

פרופ' אבנימלך הנכבד,

אני משיב על מכתבך מה' 10 לחודש.
תערוכת "מושג + אינפורמציה" נוצרה דווקא תוך מחשבה שמרכיביה יעוררו תגובות -
חיוביות או שליליות - בקהל. אני מצרף בזה את הקטלוג שבו יש נסיון להגדיר
את מטרותיה ואת אופיה, בהקדמה כב"חצעות" של האמנים.

למען לא אחריך אבקש לציין שמגמה מעין זו המופגנת בתערוכה - ואינני נכנס
לפרטים בדבר איכות המוצגים - קיימת בעולם תחבוב, קולס שבו צעירים רבים מבקשים
לכטא אם בדרך האלימות, או בדרך התפגנות, אם בדרך הכתיבה, ואם באמצעים
חזותיים או קוליים, את מידת עירנותם לגעשה סביבם בהקשרים תרבותיים, חברתיים
ואחרים.

התערוכה היא נסיון המחשה ולא יותר. אין היא עומדת באסתטיקה ואין לה יומרות
כאלה.

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

האמנים המשתתפים בה אינם פרחחים או דומיהם, אלא אמנים שמרביתם הוכיחו את
כשרונם ואת כנותם פנים שהתנסו בשלב זה. דגציגר לדוגמה, חתן פרס ישראל, היה
בשלושים השנים האחרונות אחד מסוללי דרכה החשובים של האמנות שלנו.
כוונתו וכוונת אחרים לא היתה להפתיע, ליצור אווונגרד מכל מחיר, אלא לחשוב
במלוא הרצינות - והכשרון שהם חוננו בו - על הבעיה שהוצגה בפניהם, המובאת
בהקדמה לקטלוג.

אשר ל"נחיר ירושלים", מעולה זו בוצעה כבר בקיץ שעבר, לשמחתם של כמה מאלה
שבאו לחזות בה וביציהן מחיות מנזר סט. קליר שראו "ברעש של נהר" - אני מצטט
את מכתב אם המנזר אלי - אמילו דמיוני, הופעה מבורכת ומרנינה שלא תסרח לבטח
לחיי החברה והתפילה שלנו". תכנית זו מוצגת כעת, אגב, במוזיאון לאמנויות יפות
בבוסטון לטי הזמנתו.

אם תוכל להתגבר על פגשותיך, פרופ' אבנימלך הנכבד, ותאות לבוא למוזיאון
במרוצת החודש, אשמח להדריךך אישית בתערוכה ולשכנעך לפחות בכוונות הטובות
של היוצרים, אם לא בהצלחת משימתם.

בברכה,

יונה פיסר
אוצר אמנות זמננו

5/19